

Fylkesmannen i Rogaland

TILSYNSRAPPORT

SKOLENS ARBEID MED ELEVENES PSYKOSOSIALE MILJØ

Rennesøy kommune – Mosterøy skole

Innhold

1. Tema for tilsynet: Skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø	3
2. Gjennomføring av tilsynet	4
3. Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner	5
3.1 Forebyggende arbeid og internkontroll	5
3.2 Det individuelt rettede arbeidet ved skolen	6
3.3 Brukermedvirkning.....	7
4. Pålegg om retting.....	8
5. Oppfølging av tilsynsresultatene – krav om egenerklæring om at lovbruddene er rettet	8
6. Klage.....	8
Vedlegg 1 Oversikt over innsendt dokumentasjon	9
Vedlegg 2 Oversikt over personer som var direkte involvert i tilsynet.....	11
Vedlegg 3 Rettslige krav	12

1. Tema for tilsynet: Skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø

Det blir gjennomført felles nasjonalt tilsyn i 2010 og 2011 med temaet skolens arbeid med elevenes psykososiale miljø, jf. opplæringsloven kapittel 9a. Hovedbestemmelsen for tilsynet er § 9a-1 og de andre reglene som kontrolleres må sees i sammenheng med denne.

Det rettslige utgangspunktet for tilsynet er delt inn i tre hovedkategorier:

- Det forebyggende arbeidet ved skolen - § 9a-4, jf § 9a-3 første ledd
- Det individuelt rettede arbeidet ved skolen - § 9a-3 andre og tredje ledd
- Brukermedvirkning (skolens plikt til samhandling og involvering med ulike råd og utvalg) - §§ 9a-5 og 9a-6 og deler av kapittel 11.

Opplæringsloven § 13-10 om forsvarlig system og § 9a-4 om internkontroll

Det er ikke ført særskilt tilsyn med opplæringsloven § 13-10 andre ledd i dette tilsynet. Opplæringsloven § 13-10 andre ledd er en overordnet regel som pålegger skoleeier å ha et forsvarlig system for oppfølging av alle lovkrav. I tidligere tilsyn har det vært stort fokus på internkontrollsystemet til kommunene. I det felles nasjonale tilsynet 2010 og 2011 er det internkontrollen ved den enkelte skolen vedrørende elevenes psykososiale miljø som er kontrollert. Kravet til internkontroll i forbindelse med dette er særskilt regulert i opplæringsloven § 9a-4, jf. § 9a-3 første ledd.

Kommunens ansvar

Selv om opplæringsloven legger ansvaret på skoleledelsen for den daglige gjennomføringen og etterlevelsen av de kontrollerte reglene, er det kommunen som har det overordnede ansvaret. Det er kommunen som skoleeier som må sørge for at skoleledelsen ved hver enkelt skole oppfyller kravene og pliktene i loven, og at de tilbyr de tjenester og aktiviteter som loven omhandler.

Oppfyllelsen av elevenes rett til et godt psykososialt miljø skjer på skolen. Det er skoleledelsen og de ansatte som i det daglige må arbeide for et godt skolemiljø. Kommunen som skoleeier er likevel øverste ansvarlige for at pliktene i kapittel 9a blir oppfylt. Dette innebærer at selv om det i tilsynet har vært undersøkt handlinger som skjer i skolen, så er det kommunen som er ansvarlig for oppfyllelse av elevenes rettigheter og som derfor er adressat for eventuelle pålegg om retting i samsvar med opplæringsloven § 14-1 tredje ledd.

Formålet med tilsynet

Det overordnede målet med tilsynet er å rette fokus mot og styrke arbeidet med det psykososiale miljøet ved skolene og skolens evne til å forebygge og håndtere krenkende atferd. Gjennom kontroll med om skolene følger lovkravene på dette området, skal eventuell lovstridig praksis avdekkes. Gjennom pålegg om endring skal slike forhold rettes opp.

Et godt skolemiljø er en viktig innsatsfaktor for en god skole og for realisering av formålsparagrafen i opplæringsloven § 1-1. Mangler ved skolemiljøet kan føre til mistriivsel blant elevene, og det vil kunne ha direkte betydning for læringsutbytte.

Det psykososiale miljøet handler om mellommenneskelige forhold og er en positiv eller negativ følge av samhandling og kommunikasjon mellom alle de som er på skolen. Et godt psykososialt miljø er grunnleggende for at den enkelte eleven skal kunne utvikle seg positivt. Skolen er en av de mest sentrale arenaer i barn og ungdommers liv. Skolen er stedet for læring og utvikling, men uten en grunnleggende følelse av trygghet, tilhørighet og inkludering hos den enkelte elev, vil ikke læring få det riktige fokus.

De overordnede formål med det felles nasjonale tilsynet 2010 og 2011 er å:

- Sikre at skoleeiere og skoleledere driver et aktivt og forebyggende arbeid for å sikre elevene et godt psykososialt miljø
- Sikre at skoleeiere og skoleledere sørger for at de tilsatte på en tilfredsstillende måte håndterer krenkende atferd som de får kunnskap eller mistanke om
- Sikre at skoleeiere og skoleledere sørger for at elever, foreldre, råd og utvalg blir involvert og engasjert i skolemiljøarbeidet.

Det presiseres at tilsynsrapporten ikke gir en helhetsvurdering av skoleeier og skolen. Rapporten omhandler kun resultatet fra tilsynet som er gjennomført på det temaet som er valgt for det felles nasjonale tilsynet 2010 og 2011.

2. Gjennomføring av tilsynet

Etter opplæringsloven § 14-1 andre ledd har departementet hjemmel til å føre tilsyn med offentlige skoler. Denne retten er delegert til Fylkesmannen. Fylkesmannen skal ha tilgang til skoleanlegg og dokumentasjon.

Tilsynet er gjennomført ved å hente inn og vurdere dokumentasjon, skriftlig gransking og muntlige opplysninger.

Det er skolen som etter loven plikter å sikre at den enkelte eleven får oppfylt sin rett til et godt psykososialt miljø, jf. § 9a-1 og § 9a-3 første ledd. Skolen vil i denne sammenheng være: skoleeier, skoleledelsen og de ansatte ved skolen.

Gangen i tilsynet

- Varsel om tilsyn med pålegg om å sende inn redegjørelse og dokumentasjon fra skolen datert 08.12.10.
- Mottak av dokumentasjon og redegjørelse fra skolen 21.01.11.
- Dagsorden for tilsynet i brev datert 19.01.11
- Åpningsmøte 31.01.11
- Intervju og samtaler 08.02.11
- Varsel om vedtak og foreløpig rapport datert 11.04.11
- Sluttmøte 12.04.11
- Frist for tilbakemelding på foreløpig rapport og varsel om vedtak 16.05.11

3. Fylkesmannens vurderinger og konklusjoner

Det er informert nærmere om de rettslige kravene og hva de innebærer på åpningsmøtet 31.01.11. De rettslige kravene er tatt med i vedlegg 3 til denne rapporten. Vi viser også til rundskrivet fra Utdanningsdirektoratet om elevenes rett til et godt psykososialt miljø, Udir – 2- 2010.

3.1 Forebyggende arbeid og internkontroll

For å oppnå et godt psykososialt miljø er det en nødvendig forutsetning at det blir utført et forebyggende arbeid som skal forhindre uønsket/krenkende atferd. Dette innebærer at skoleledelsen må ha en "føre – var" holdning til eventuelle situasjoner og utfordringer som kan oppstå i skolehverdagen, og som kan ha negativ innvirkning på elevenes skolemiljø.

Rettslige krav

Det rettslige utgangspunktet for tilsynets kontroll med det forebyggende arbeidet ved skolen finnes i opplæringsloven § 9a-4, jf. § 9a-3 første ledd. Skoleledelsen og skoleeier skal arbeide forebyggende for å forhindre at uønsket atferd oppstår. Det forebyggende arbeidet skal være aktivt, systematisk og kontinuerlig.

Reglene presiserer plikten skolen har til å sikre at elevenes rett etter § 9a-1 blir oppfylt. Se også vedlegg 3.

Dokumentasjon og vurdering

Mosterøy skole har en rekke dokumenter knyttet til det forebyggende arbeidet og internkontroll. Skolen har blant annet "Handlingsplan år 2010- 2011", "Sosial læreplan", "Ordensregler for Mosterøy skole", rutiner for overgang mellom barnehage og skole, "Retningslinjer for håndtering av enkeltsaker ved Mosterøy skole" og "Mobbeperm". Mosterøy skole benytter "ART" og "Skal – skal ikke" som en del av sitt forebyggende arbeid. Videre har skolen utarbeidet vaktplan for tilsynet med elevene i friminuttene, og skolen har også fadderordning. Mosterøy skole har ordensregler, bussregler og snøballregler. Elevene har selv utarbeidet regler for bruk av fellesområdet "Golanhøyden", samt sanksjoner for brudd på disse reglene. Det blir også utarbeidet "klasseregler".

Mosterøy skole kartlegger elevenes psykososiale skolemiljø gjennom "Elevundersøkelsen" på 7.trinn, trivselsundersøkelse på alle trinn, trivselsundersøkelse i SFO, "medbarnsamtale" i SFO, elev – og foreldresamtaler, vakt i friminuttene, loggskrivning og gjennom observasjon i timene.

Gjennom intervjuene kom det fram at Mosterøy skole har vurdert å gjennomføre "Elevundersøkelsen" på flere av trinnene. Skolen har imidlertid kommet fram til at skolens egen "trivselsundersøkelse", som elever og foreldre fyller ut sammen, er et godt og tjenlig "verktøy" til å kartlegge elevenes psykososiale skolemiljø på alle trinnene. "Elevundersøkelsen" gjennomføres derfor bare på 7.trinn. Fylkesmannens vurdering er at Mosterøy skole gjennom å bruke en trivselsundersøkelse som skolen har et "eierforhold" til, har et godt "verktøy" til å kartlegge elevenes psykososiale skolemiljø. Resultatene fra trivselsundersøkelsene blir fulgt opp i fellesmøter for de ansatte, i FAU og i samarbeidsutvalget. Dette er synliggjort i referat.

Svarene fra "medbarnsamtalene" i SFO blir gjennomgått på personalmøte for de SFO – ansatte. Dersom det i svarene kommer fram at det er noen som ikke trives så godt på SFO, blir foreldrene kontaktet for å planlegge hvilke tiltak som skal settes i verk. En kort oppsummering av "medbarnsamtalene" blir presentert foreldrene via månedsbrev fra SFO.

Ordensreglene for Mosterøy skole blir sendt hjem ved oppstart av skoleåret, og de henger i klasserommene. Mosterøy skole har i skolens "Mobbeperm" definert hva de anser som "krenkende atferd". Intervjuene viser at skolens "Mobbeperm" er kjent blant foreldrene, elever og ansatte.

Gjennom intervjuene kom det fram at dokumentene som er nevnt overfor, er "levende" dokument på skolen. Det går fram av dokumentasjonen Fylkesmannen har mottatt at Mosterøy skole gjennomfører evaluering av rutiner og tiltak knyttet til det psykososiale skolemiljøet. Intervjuene bekrefter dette.

Fylkesmannens vurdering er at Mosterøy skole gjennom sitt forebyggende arbeid har en "føre var - holdning" til situasjoner og utfordringer som kan oppstå i skolehverdagen, et forebyggende arbeid som har en positiv innvirkning på elevenes psykososiale skolemiljø.

Fylkesmannens konklusjon

Mosterøy skole har skriftlige planer og rutiner for det forebyggende arbeidet med det psykososiale skolemiljøet. Planer, rutiner og tiltak blir evaluert. Mosterøy skole har et helhetlig system for internkontroll slik det er krav om i opplæringsloven §§9a-4 og 9a-3 første ledd.

3.2 Det individuelt rettede arbeidet ved skolen

Det forebyggende arbeidet må sees i sammenheng med det individuelt rettede arbeidet ved skolen. Det er viktig for oppfyllelsen av kravet i opplæringsloven at de forebyggende tiltakene som blir planlagt, også etterleves i praksis.

Skolens plikt til å gripe inn når det oppstår forhold som er krenkende for en eller flere elever følger hovedsakelig av § 9a-3 andre og tredje ledd. Opplæringsloven oppstiller særskilte plikter for skolen tilknyttet det psykososiale miljøet og gir eleven/foreldrene særskilte rettigheter i tilknytning til saksbehandlingen ved skolen. Ved å kontrollere hvordan skolene etterlever de konkrete pliktene i § 9a-3 andre og tredje ledd, vil tilsynet kunne bidra til å sikre at skolene i praksis arbeider for å fremme elevenes helse, trivsel og læring.

Rettslige krav

Skoleeier, skolen, skoleledelsen og alle de ansatte plikter å sikre elevenes individuelle rett etter § 9a-1 gjennom individuelt rettet arbeid. Det individuelt rettede arbeidet ved skolen er regulert i § 9a-3 andre og tredje ledd i opplæringsloven. Reglene presiserer at alle som er ansatt ved skolen, har en handlingsplikt som innebærer å gjøre undersøkelser, plikt til å varsle skoleledelsen og plikt til å gripe inn når det er nødvendig og mulig. Videre er skolen pålagt å behandle anmodninger fra elever eller foreldre som omhandler det psykososiale miljøet etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Se også vedlegg 3.

Dokumentasjon og vurdering

Mosterøy skole har skriftlige rutiner for det individrettede arbeidet i form av "Mobbeperm ved Mosterøy skole" og "Retningslinjer for håndtering av enkeltsaker ved Mosterøy skole". Rutinene forklarer hva de ansatte skal gjøre når de får mistanke eller kunnskap om at en elev blir utsatt for mobbing. "Retningslinjer for håndtering av enkeltsaker ved Mosterøy skole" inneholder to definisjoner på mobbing, samt skolens egen definisjon på mobbing og negative handlinger. Intervju viser at de ansatte er kjent med disse dokumentene og bruker dem når det oppstår uønskede hendelser. Da er det særlig mobbepermen som blir brukt.

Intervju viser at ansatte ved Mosterøy skole er kjent med handlingsplikten etter §9a-3 andre ledd i opplæringsloven. Intervju bekrefter at de ansatte vet at de skal undersøke saker, varsle og om nødvendig og mulig gripe inn dersom de får kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. I intervju kom det frem at dette også blir gjennomført i praksis.

Ifølge "Mobbeperm ved Mosterøy skole" er første punkt på tiltakslisten "1. Informere rektor. Husk kontakt under hele prosessen". Plikten til å varsle ledelsen står også i "Retningslinjer for håndtering av enkeltsaker ved Mosterøy skole". Intervju viser at ikke alle tilsette kjenner til at de er pliktige etter loven til å varsle ledelsen, og at det er noe ulik forståelse for når en skal varsle. Intervju bekrefter likevel at det er praksis at de ansatte raskt varsler ledelsen ved skolen dersom de får kunnskap eller mistanke om at enkeltelever blir utsatt for krenkende atferd.

Når en sak blir varslet til skoleledelsen, har skolen rutiner for hvordan saken skal følges opp videre. Dette står både i "Mobbeperm ved Mosterøy skole" og "Retningslinjer for håndtering av enkeltsaker ved Mosterøy skole". Det siste dokumentet inneholder også rutiner for å fatte enkeltvedtak som gjelder det psykososiale skolemiljøet.

Det kommer frem av dokumentasjon og intervju at skolen har satt i verk tiltak knyttet til elevers psykososiale skolemiljø, og at arbeidet som er gjort er dokumentert i form av møtereferat. To slike referat er sendt Fylkesmannen i forbindelse med tilsynet. Her er den enkelte saken beskrevet, konkrete tiltak er skissert og ny møtedato satt. Ved Mosterøy skole er det samtidig ikke blitt tatt

enkeltvedtak som gjelder det psykososiale skolemiljøet. I 2010 har skolen utarbeidet en mal for enkeltvedtak. Dersom denne malen blir brukt, vil enkeltvedtakene følge reglene i forvaltningsloven.

Intervju viser at elever og foreldre ikke er gjort kjent med retten til å få enkeltvedtak. Det går fram av intervju at skolen, gjennom dette tilsynet, er blitt mer oppmerksom på pliktene etter opplæringsloven §9a-3 tredje ledd og har hatt informasjon om retten til enkeltvedtak oppe i fellesmøte.

Fylkesmannens konklusjon

Dersom ansatte ved Mosterøy skole får kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger, vil de undersøke saken, varsle ledelsen og om nødvendig gripe inn. Rennesøy kommune ved Mosterøy skole ivaretar dermed elevene sine retter etter opplæringsloven §9a-3 andre ledd.

Mosterøy skole setter i verk og følger opp tiltak når foreldre eller andre ber om tiltak som gjelder det psykososiale skolemiljøet. Ut fra dokumentasjon og intervju blir disse sakene likevel ikke behandlet etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Mosterøy skole informerer heller ikke om retten til slikt enkeltvedtak. Rennesøy kommune ved Mosterøy skole ivaretar ikke elevene sine retter etter opplæringsloven §9a-3 tredje ledd.

3.3 Brukermedvirkning

Opplæringsloven inneholder krav om at elevene og foreldrene skal gis mulighet til å involvere og engasjere seg i arbeidet for et godt psykososialt miljø ved skolen. Et av virkemidlene fra lovgiver for å sikre brukermedvirkning har vært å stille krav til opprettelse av diverse råd og utvalg og å gi disse rådene og utvalgene muligheten til å uttale seg før endelig avgjørelse blir tatt.

Brukermedvirkning er ikke en statisk tilstand som kan oppnås en gang for alle i skolen, det er tvert imot noe det må arbeides kontinuerlig med. Tilhørighet i et sosialt og faglig fellesskap gjennom verdier og virkemiddel som verdsettelse, aktiv deltaking og medvirkning er noe som må gjennomføres kontinuerlig i hverdagen.

Det er "skolen" som skal sørge for at elevene blir engasjert i skolemiljøarbeidet. Skolen i denne sammenheng vil si skoleledelsen, men det er skoleeier som blir ansvarliggjort dersom ikke det er tilrettelagt for at elevene eller deres foreldre blir involvert og engasjert i skolemiljøarbeidet.

Rettslige krav

§ 9a-5 fastslår at elevene skal engasjeres i det systematiske skolemiljøarbeidet, både i planleggingen og i gjennomføringen av det. Ellers er det gitt regler for ulike organ for brukermedvirkning både i § 9a-6 og i kapittel 11. Det fremgår bla at rådene og utvalgene skal gis relevant informasjon og gis en reell mulighet til å uttale seg. Rutiner for å sikre informasjon og varsling til de ulike rådene og utvalgene må innarbeides i internkontrollen ved skolen etter § 9a-4. Se også vedlegg 3.

Dokumentasjon og vurdering

Den skriftlige dokumentasjonen viser at Mosterøy skole har et elevråd, og det er lagt ved referat fra fem møter. Av referatene går det frem at elevene har diskutert tema knyttet til det psykososiale skolemiljøet, eksempelvis regler for bruk av sms/Facebook, bråk og mobbing på skolebussen.

Det er utarbeidet aktivitets- og møtekalender for FAU og SU, der blant annet mobbing er synliggjort som tema. Arbeidet i samarbeidsutvalget (SU) er synliggjort i fem referat. Av referatene går det frem at trivselsundersøkelsen har vært drøftet, og at det er gitt informasjon om at enkelte elever opplever å bli ertet. Av referatet 04.05.2009 går det frem at *"Arbeidet med forebygging av mobbing må være ett av satsingsområdene til neste skoleår."* I referat datert 16.11.10 informeres det om at det har vært en liten økning av elever som opplever å bli mobbet, og at både elevråd, FAU og skolen skal sette i gang sosiale tiltak for å forebygge mobbing.

Av referatene fremgår det at elevene ikke har vært representert på møtene i samarbeidsutvalget. I § 11-1 Samarbeidsutval ved grunnskolar står: *"Ved kvar grunnskole skal det vere eit samarbeidsutval med to representantar for undervisningspersonalet, ein for andre tilsette, to for foreldrerådet, to for elevane og to for kommunen."* Samarbeidsutvalget er dermed ikke lovlig sammensatt.

På møte i SU 26.04.2010 ble det opprettet skolemiljøutvalg. Referatet fra dette møtet viser at SMU er lovlig sammensatt, og at "Saker som kan behandles i SMU er saker som angår skolens fysiske og psykososiale miljø. Utvalget kalles inn ved behov". Det har ikke vært avholdt møte i skolemiljøutvalget.

Skolen har et svært aktivt FAU og det er lagt ved tre referat fra slike møter. Trivselsundersøkelsen og arbeid mot mobbing er saker som er drøftet på møtene.

Fylkesmannens konklusjon

Mosterøy skole har opprettet elevråd, FAU, samarbeidsutvalg og skolemiljøutvalg.

Samarbeidsutvalget er ikke lovlig sammensatt, og det er ikke avholdt møter i skolemiljøutvalget.

Saker knyttet til det psykososiale skolemiljøet har vært drøftet i elevråd og samarbeidsutvalg, og det har vært tema på FAU- møter. Det er ikke synliggjort at det er rutiner for å holde råd og utvalg orientert om alle forhold som er vesentlige for det psykososiale skolemiljøet.

4. Pålegg om retting

Med hjemmel i opplæringsloven § 14-1 tredje ledd, og som følge av det som framgår av kapitlene 3.1-3.3, gir Fylkesmannen følgende pålegg:

Skolens individuelt rettede arbeid - § 9a-3 andre ledd

1. Rennesøy kommune må se til at Mosterøy skole behandler henstillinger om tiltak ved å fatte enkeltvedtak etter reglene om dette i forvaltningsloven. *Rennesøy kommune må i denne forbindelse se til at Mosterøy skole:*
 - a. informerer elever og foreldre/foresatte om retten til enkeltvedtak, og fatter enkeltvedtak ved henstillinger om tiltak.

Brukermedvirkning - §§ 9a-5 og 9a-6 og kapittel 11

2. Rennesøy kommune må se til at Mosterøy skole involverer og engasjerer elever og foreldre i skolemiljøarbeidet. *Rennesøy kommune må i denne sammenhengen se til at Mosterøy skole:*
 - a. sikrer at samarbeidsutvalget er lovlig sammensatt, jf. § 11-1.
 - b. avholder møter i skolemiljøutvalget.
 - c. utarbeider rutiner for å underrette råd og utvalg om alle forhold som er vesentlige for skolemiljøet, slik at rådene og utvalgene fungerer slik loven krever.

5. Oppfølging av tilsynsresultatene – krav om egenerklæring om at lovbruddene er rettet

Tiltak for å rette lovbruddene skal iverksettes med en gang.

Rennesøy kommune skal gi en skriftlig erklæring om at lovbruddene er rettet og dokumentere at det er utarbeidet tiltak i samsvar med påleggene.

Frist for innsendelse av slik erklæring er 30.09.11

6. Klage

Tilsynsrapporten er et enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2 bokstav b, og kan påklages til Utdanningsdirektoratet. En eventuell klage skal sendes til Fylkesmannen inne tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtak er kommet frem til kommunen som skoleeier, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. Jf. forvaltningsloven § 32 om utforming av klage.

Stavanger 30.05.11

Hjalmar Arnø
rådgiver/tilsynsleder

Marta Vignes
seniorrådgiver

Monica Mannes
rådgiver

Vedlegg 1: Oversikt over innsendt dokumentasjon

Vedlegg 2: Oversikt over personer fra kommunen som var direkte involvert i tilsynet

Vedlegg 3: Rettslige krav

Vedlegg 1 Oversikt over innsendt dokumentasjon

Tilstandsvurdering Mosterøy skole

Mosterøy skoles slagord og visjon

Handlingsplan Mosterøy skole, hovedark

Handlingsplan Mosterøy skole, del 1: Sosial læreplan

Handlingsplan Mosterøy skole, del 2: Årshjulet

Ordensregler

Snøballregler

Bussregler

Regler for "Golanhøyden"

Eksempel på klasseregler

Inspeksjonsplan

Plakater/verdikort "Skal – skal ikke"

Oversikt over temaer i "Skal – skal ikke", undervisningsopplegg i sosial kompetanse

Eksempel på innhold i "Skal – skal ikke", tema "hjelpsomhet"

ART, oversikt over leksjonene

Samtaleskjema, foreldresamtaler

Møteplan rutinemøter
Møteplan FAU og SU
Overføringsrutiner barnehage/skole, årshjul
Oversikt over medlemmene i FAU, SU, SMU
Oversikt over medlemmene i elevrådet
Informasjon til foreldre fra SFO
Rutiner ved Mosterøy SFO
Regler for SFO
Halvårsplan våren 2011

Trivselsundersøkelse Mosterøy skole våren 2010:

- Følgeliste
- Spørreskjema
- Oppsummering avdeling 1
- Oppsummering avdeling 2
- Referat fra fellesmøte uke 11/2010
- Referat fra fellesmøte uke 16/2010

Trivselsrutiner ved Mosterøy SFO

- Medbarnsamtaler, spørreskjema 2010
- Medbarnsamtaler, oppsummering 2010
- Oppsummering trivselsundersøkelse 2010

Referater fra møter i samarbeidsutvalget ved Mosterøy skole

- 10.02.2009
- 28.04.2009
- 16.11.2009
- 08.02.2010
- 26.04.2010

Referat fra møter i FAU

- 24.04.2010
- 06.10.2010
- 10.11.2010

Referat fra møter i elevrådet

- 14.10.2009
- 04.11.2009
- 27.01.2010
- 14.04.2010
- 27.10.2010

Retningslinjer for håndtering av enkeltsaker på Mosterøy skole

Mobbeperm Mosterøy skole

Mal enkeltvedtak Mosterøy skole

Eksempler på referat fra elevsaker, inkludert tiltak

Elev – og foreldreklager ved Mosterøy skole

Håndtering av vold og trusselsituasjoner ved Mosterøy skole

I etterkant av intervjuene på Mosterøy skole mottok Fylkesmannen disse dokumentene:

Referat fra startsamtale 18.08.09/referat fra oppfølgingsmøte 09.09.09

Introduksjonsplan (for nytilsatte)

Vedlegg 2

Oversikt over personer fra kommunen som var direkte involvert i tilsynet

Navn:	Funksjon:	Åpningsmøte:	Intervju:	Sluttmøte:
Rennesøy kommune - administrasjon				
Tone Olsen Finnesand	Kommunalsjef for oppvekst og læring	x	x	x
Knut Underbakke	Rådmann			x
Mosterøy skole				
Kristin Surnevik	rektor	x	x	x
Åse Marit Hodnefjell	elevrådskontakt	x	x	x
Renate Barka	SFO - leder	x	x	
Marianne Galta	lærer	x	x	x
Björg Haugvaldstad	lærer	x	x	x
Kristin Tendenes	miljøarbeider		x	
Björgunn Nordbø	miljøarbeider		x	x

I tillegg ble det gjennomført samtaler med tre elever fra elevrådet og to representanter fra FAU. Representantene fra FAU var tilstede på åpningsmøtet.

Vedlegg 3 Rettslige krav

1 Det forebyggende arbeidet

§ 9a-4, Systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane(internkontroll)
Skolen skal drive eit kontinuerleg og systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av dette kapitlet blir oppfylte. Skoleleiinga har ansvaret for den daglege gjennomføringa av dette. Arbeidet skal gjelde det fysiske så vel som det psykososiale miljøet.

§ 9a-3 første ledd, Det psykososiale miljøet
Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Det systematiske skolemiljøarbeidet skal sikre at elevenes rett blir oppfylt ved at skolen arbeider kontinuerlig og systematisk for et godt skolemiljø. Det avgjørende er at skolemiljøarbeidet er egnet til å sikre elevene et godt psykososialt miljø, og at brudd på retten til et godt miljø blir oppdaget og håndtert på en effektiv måte.

Formålet med skolens plikter etter § 9a-4 er å sikre at uønsket/krenkende atferd blir oppdaget og håndtert tidlig. Dette betyr at skolen må ha rutiner for å kartlegge skolemiljøet og den enkelte elevens opplevelse av det psykososiale miljøet.

En nødvendig forutsetning for det systemrettede arbeidet er at skolen overfører kravene i kapittel 9a til konkrete mål og handlinger. Skolen må ha planer og rutiner for hvordan elevenes rett skal oppfylles.

Skolen blir i § 9a-4 pålagt å arbeide aktivt, systematisk og kontinuerlig slik at kravene i kapittel 9a blir oppfylt. Dette innebærer at skolen skal arbeide etter et "føre var" – prinsipp, og forebygge brudd på eleven sin rett etter § 9a-1. Skolen kan ikke være passive og avvente at en situasjon oppstår, for eksempel at læreren ser mobbing, eller at noen klager på forholdene. Med kontinuerlig mener en at det systematiske arbeidet må være gjennomgående i skolens arbeid, og ikke bare noe som blir gjort når det oppstår ubehagelige situasjoner eller ved oppstart av hvert skoleår. Arbeidet skal drives hele tiden, gjennom hele skoleåret. Et anti-mobbeprogram eller en perm med internkontrollrutiner som står i en hylle, er ikke tilstrekkelig for å oppfylle kravet til systematisk arbeid.

Det systematiske arbeidet skal være gjennomtenkt og planmessig. Planene og rutineene må være innarbeidet og må følges av personalet når det arbeides med saker som omhandler det psykososiale miljøet til elevene.

Skoleledelsen har ansvaret for at det systematiske arbeidet er aktivt, systematisk og planmessig.

Skolen må for å oppfylle kravet til internkontroll:

- Sette seg konkrete mål for skolemiljøet og skolemiljøarbeidet
- Arbeide systematisk og planmessig for å nå målene og forebygge problem
- Ha rutiner for å følge med på skolemiljøet og den enkelte elevs opplevelse av det, herunder rutiner for å avdekke og håndtere problemer når de dukker opp og kontrollere at rutineene etterleves.

Skolen må kunne dokumentere at de har et system for internkontroll. Internkontroll innebærer å overføre kravene i lov og forskrift til konkrete mål for skolemiljøet, kartlegge utfordringer, planlegge og iverksette tiltak for å nå målene. Skolen må dokumentere at dette er etablert, og at det faktisk blir fulgt opp.

I tillegg til det som blir dokumentert skriftlig, må skolen kunne vise at:

- internkontrollen dekker alle reglene i kapittel 9a
- alle ansatte utfører pliktene de har etter loven og kjenner interne mål, rutiner/ planer
- de ansatte har tilstrekkelig kompetanse om skolemiljøarbeidet og håndtering av utfordringer og hendelser som omhandler skolemiljøet
- skolen har tiltak for å fremme skolemiljøet og forebygge, avdekke og håndtere krenkninger
- tiltakene blir iverksatt og planer og rutiner etterleves i praksis
- ledelsen er aktivt med i arbeidet med skolemiljøet/ internkontrollen

I det systematiske arbeidet med det psykososiale miljøet må også andre regler i opplæringsloven tas med. For det første må skolen kartlegge kravene til brukerorgan i kapittel 11. Et sentralt organ i det systematiske arbeidet er skolemiljøutvalget.

Ordensreglementet ved skolen er et sentralt virkemiddel i arbeidet med skolemiljøet, og skolen må sørge for at dette er integrert i skolemiljøarbeidet/ internkontrollen. Et system for skolemiljøet som ikke blir sett i sammenheng med ordensreglement er ikke helhetlig nok. I tillegg må skolen trekke inn vurderinger i orden og oppførsel etter forskrift til opplæringsloven § 3-5.

2 Det individuelt rettede arbeidet

Skoleeier, skolen, skoleledelsen og de ansatte har alle en plikt til å sikre elevenes individuelle rett etter § 9a-1 gjennom individuelt rettet arbeid. Det individuelt rettede arbeidet ved skolen er regulert i § 9a-3 andre og tredje ledd i opplæringsloven.

- Handlingsplikten etter § 9a-3 andre ledd
- Plikten til å behandle anmodninger om tiltak fra elever/foreldre som enkeltvedtak etter § 9a-3 tredje ledd

Handlingsplikten

Opplæringsloven § 9a-3 andre ledd – plikten til å undersøke, varsle og gripe inn
Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskiminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Regelen fastslår at alle som er ansatt ved skolen, har en handlingsplikt som innebærer

- plikt til å foreta undersøkelser
- plikt til å varsle skoleledelsen og
- plikt til å gripe inn når det er nødvendig og mulig

Handlingsplikten gjelder for alle som er ansatt ved skolen ved at de har et ansettelsesforhold/ en arbeidsavtale med skoleeier. I forarbeidene til loven¹ er det uttalt at "ansatte" i praksis ofte vil være lærere og miljøarbeidere, men at plikten også gjelder annet personale. I tillegg til undervisningspersonalet ved skolen kan dette for eksempel være vaktmester, assistenter, kontor- og renholdspersonalet.

Den ansattes handlingsplikt gjelder fra når han / hun får kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. "Kunnskap om" innebærer at den ansatte faktisk vet at en elev blir utsatt for uakseptabel atferd fra elever, lærer, eller andre ved skolen. En del av handlingsplikten er plikten til å undersøke om eleven faktisk har blitt utsatt for krenkende ord eller

¹ Jf. Ot.prp.nr 72(2001-2002)

handlinger, og få klargjort hva som faktisk har skjedd. Handlingsplikten gjelder også dersom den ansatte får mistanke om at en elev er utsatt for ord eller handlinger. Det er altså ikke nødvendig med faktisk kunnskap for at handlingsplikten blir gjeldende.

Den ansatte må når han/hun får kunnskap eller mistanke om krenkende atferd, vurdere hva som blir neste steg. Skoleledelsen skal varsles, og i noen tilfeller har den ansatte plikt til å gripe inn. Dette må vurderes konkret i den enkelte situasjonen. I akutte situasjoner, for eksempel når elever slåss eller en overhører krenkende ord til en elev, er det naturlig å gripe inn straks og undersøke nærmere i etterkant hva som faktisk skjedde.

Det følger av § 9a-3 andre ledd at etter at den ansatte har undersøkt saken og kommet frem til at dette er forhold som bør følges opp, skal skoleledelsen informeres. Skoleledelsen plikter å sikre at alle saker de blir varslet om og blir fulgt opp. Ansatte som varsler etter § 9a-3 andre ledd skal tas på alvor. Skolen, ved skoleledelsen, plikter å undersøke saken ytterligere dersom det er behov for dette og sette i verk egne tiltak.

Skolen med alle sine ansatte må ha en felles forståelse av når det skal varsles, og hvordan varslingen skal skje. På samme måte må alle ved skolen ha et avklart forhold til terskelen for å gripe inn. Disse avklaringene og rutinene for dette må innarbeides i internkontrollen etter § 9a-4.

Det er ikke noe krav i § 9a-3 andre ledd om at skolen skal fatte enkeltvedtak når det blir iverksatt tiltak etter egne initiativ. Dette skiller seg fra når en elev eller forelder ber om tiltak, jf § 9a-3 tredje ledd. At det ikke må fattes enkeltvedtak tar likevel ikke fra skolen ansvaret for å følge opp saken på en formålstjenelig måte.

I noen tilfeller vil tiltakene skolen iverksetter, likevel kreve at det blir fattet enkeltvedtak. For enkelte tiltak er det fastsatt eksplisitt i opplæringsloven eller forskrift til denne at avgjørelsen er et enkeltvedtak. Eksempel på dett er bortvisning etter opplæringsloven § 2-10 og skolebytte etter opplæringsloven § 8a-1 tredje ledd. Ellers er det definisjonen av enkeltvedtak i forvaltningslovens § 2 sett i sammenheng med karakteren av tiltaket som er avgjørende for om reglene om enkeltvedtak skal benyttes. Samtidig har skolen et visst handlingsrom knyttet til ordensreglement og opplæringsmessige tiltak. Dette er mindre inngripende tiltak som blir gjort for å gjennomføre opplæringa.

Det skriftlige, som enkeltvedtaksformen gir, er viktig for skolens dokumentering av at de har grepet inn og forsøkt å sikre elevens rett etter § 9a-1.

Plikten til å behandle anmodninger om tiltak fra elever/foreldre

Opplæringsloven § 9a-3 tredje ledd – Eleven/ foreldra sin rett til å be om tiltak og saksbehandlinga ved skulen

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtferd som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

Skolen er pålagt gjennom § 9a-3 tredje ledd å behandle anmodninger fra elever eller foreldre som omhandler det psykososiale miljøet etter reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven. Dersom det foreligger en slik anmodning, må skolen snarest mulig ta stilling til om elevens rett er oppfylt, og eventuelt hvilke tiltak som skal iverksettes. Det blir understreket at skolen alltid skal fatte enkeltvedtak når elever/foreldre anmoder om tiltak som omhandler det psykososiale miljøet. Skolen har altså en vedtaksplikt. Dersom skolen ikke oppfyller plikten til å fatte enkeltvedtak i saken, kan foreldrene/eleven likevel klage som om det var fattet enkeltvedtak.

Anmodninger fra elever og foreldre trenger ikke være skriftlige. Skolen må også ta stilling til muntlige henstillinger. Skolen kan ikke avvise en anmodning fordi den ikke er skriftlig eller unnlate å oppgi hvilke tiltak eleven eller foreldrene ønsker. Skolen kan heller ikke kreve at eleven/foreldrene må levere en skriftlig henvendelse. Dersom skolen er i tvil om en anmodning fra eleven/foreldre er

en anmodning etter § 9a-3 tredje ledd, må skolen avklare dette. Skolen har en veiledningsplikt etter forvaltningsloven § 11. En del av dette vil være å informere eleven/foreldrene om rettighetene etter kapittel 9a og avklare om en anmodning fra en elev eller foreldre om det psykososiale miljøet er en anmodning om tiltak. Den som tar imot anmodningen, plikter også å informere om retten til å be om tiltak og klageretten etter § 9a-3 tredje ledd. alle anmodninger, også muntlige, skal tas på alvor og undersøkes. Dette er en del av skolens undersøkelsesplikt etter forvaltningsloven § 17.

Anmodninger skal normalt rettes til skoleledelsen ved rektor, men anmodninger kan også rettes til lærere og andre ansatte. Dersom anmodningen blir rettet til en lærer, må han/hun vurdere hva anmodningen gjelder og om det er noe som kan og bør løses innenfor klassen. Lærerens vurdering vil være viktig når det skal avgjøres hvilke tiltak som eventuelt skal inn i enkeltvedtaket.

Uavhengig av om anmodningen kan løses innefor klassen, skal den viderebringes til skoleledelsen. En anmodning fra elever/foreldre skal aldri stoppes på klassenivå. Dette har sammenheng med kravet i § 9a-3 tredje ledd første punktum om at alle tilfeller der det blir bedt om tiltak i forbindelse med det psykososiale miljøet, skal behandles som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Regelen fastslår også at saken skal behandles "snarest mulig", og dersom det ikke er fattet enkeltvedtak etter forvaltningsloven "innen rimelig tid", kan eleven/foreldrene klage som om skolen har fattet enkeltvedtak. En klage skal alltid sendes til det forvaltningsorgan som har eller skulle ha fattet enkeltvedtak i første instans. Det vil si at klagen skal sendes til skolen. Fylkesmannen er klageinstans, men før klageinstansen kan ta saken til behandling, må skolen eller skoleledelsen se på saken på nytt, og eventuelt forberede saken for fylkesmannen, jf. forvaltningsloven § 33.

Ellers inneholder ikke opplæringsloven kapittel 9a krav til saksbehandling. Saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven gjelder for saker etter § 9a-3. Dersom skolen ikke behandler noe som er ment som en anmodning, er dette alvorlig og kan få konsekvenser, bla etter straffebestemmelsen i § 9a-7.

3 Brukermedvirkning

Elevene skal engasjeres i det systematiske skolemiljøarbeidet, både ved planleggingen og ved gjennomføringen av det, jf. § 9a-5. Her fremkommer det i første ledd:

§ 9a-5 første ledd – Elevdeltaking i skolemiljøarbeidet

Elevene skal engasjeres i planlegginga og gjennomføringa av det systematiske arbeidet for helse, miljø og tryggleik ved skolen. Skolen skal leggje oppgåver til rette for elevane etter kva som er naturleg for dei enkelte årstrinna.

Dette innebærer at elevene skal tas med i skolens arbeid med å oppfylle kravene i kapittel 9a. Dette kan for eksempel være deltaking når skolen lager ordensreglement, deltaking i gjennomføring av enkel målinger osv. Det er skoleeiers ansvar at elevene blir involvert i skolemiljøarbeidet.

I forarbeidene er det vist til at det er viktig i seg selv at elevene kan få oppleve å bli hørt, og for skolen vil det være lettere å planlegge og å gjennomføre tiltak i samarbeid med elevene og de foresatt.

Elevenes deltaking i skolemiljøarbeidet skal være sikret i internkontrollsystemet ved skolen etter § 9a-4.

I lovens § 9a-6 og kapittel 11 er ulike organ for brukermedvirkning regulert. De rådene og utvalgene opplæringsloven stiller krav til at skolen skal opprette er:

- Elevråd – jf. § 11-2/11-6
- Foreldreråd og FAU – jf. § 11-4
- Samarbeidsutvalg/skoleutvalg – jf. § 11-1
- Skolemiljøutvalg – jf. § 11-1a

Rådene og utvalgene skal gis relevant informasjon og en reell mulighet til å kunne uttale seg, jf. § 9a-6.

§ 9a-6 – informasjonsplikt og uttalerett

Samarbeidsutvalet, skoleutvalet, skolemiljøutvalet og dessutan elevrådet og foreldrerådet skal haldast løpande underretta om alle tilhøve – deriblant hendingar, planar og vedtak – som har vesentleg betydning for skolemiljøet. Råda og utvala har på førespurnad rett til å få framlagt dokumentasjon for det systematiske helse-, miljø- og tryggleiksarbeidet ved skolen.

Råda og utvala som er nemnde i første ledd, skal så tidleg som mogleg takast med i planlegginga og gjennomføringa av miljøtiltak ved den enkelte skolen, og har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som har betydning for skolemiljøet.

Dersom skolen blir klar over tilhøve ved skolemiljøet som kan ha negativ verknad for helsa til elevane, skal elevane og dei føresette snrast mogleg varslast om det.

Rutiner for å sikre at informasjon og varsling til de ulike rådene og utvalgene må innarbeides i internkontrollsystemet ved skolen etter § 9a-4.